

مقدمه: بخش بسیار مهمی از مدیریت بهینه نظام سلامت، بستگی زیادی به کارکردها و اجزای این نظام در کشور دارد در این راستا اصل مهم در نگاه سیستمی؛ پرهیز از نگاه تک‌بعدی به کارکردها به‌صورت مجزا و در نظر گرفتن هماهنگی و ارتباطات میان کارکردها می‌باشد. بنابراین به جهت اجرایی نمودن بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت (تفکیک کارکردهای تولید، تأمین مالی و ارائه خدمت) و اصلاح ساختار؛ نیاز به توصیه‌های سیاستی یکپارچه در ارتقاء سازمان‌دهی و تعامل منطقی کارکرد ها این پژوهش انجام شد.

روش پژوهش: این پژوهش یک پژوهش کمی - کیفی (ترکیبی) می‌باشد. ابتدا با انجام یک مطالعه تطبیقی وضعیت نهادی - عملیاتی هر یک از کارکردهای سه گانه در کشورهای منتخب (۱۰ کشور) از طریق جستجو در پایگاه‌های اطلاعات داده‌ای و سایت نظام سلامت کشورهای مربوطه شناسایی گردید. در مرحله بعد به منظور تشریح جامع‌تر وضعیت نهادی - عملیاتی در کشور ایران؛ مطالعه ای با روش تحلیل اسناد با رویکردهای تحلیل محتوا و تحلیل انتقادی انجام گرفت. در ادامه با ۴۷ نفر از افراد صاحب‌نظر باهدف شناسایی الزامات، چالش‌ها و ذی‌نفعان کلیدی به منظور اجرایی نمودن مفاد بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت مصاحبه به عمل آمد. روش نمونه‌گیری در این مطالعه مبتنی بر هدف و روش جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه نیمه ساختارمند بود، داده‌های به‌دست‌آمده با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA10 تحلیل شد. سپس تحلیل ذی‌نفعان هر یک از نهادهای تأثیرگذار در استقرار بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت انجام شد در انتها الزامات پیشنهاد شده و همچنین گزینه‌های سیاستی پیشنهادی بر اساس نتایج مراحل قبل با استفاده از فن دلفی اعتبارسنجی گردید.

یافته‌ها: نتایج مطالعه تطبیقی نشان می‌دهد وزارت بهداشت متولی ساختار نظام سلامت در اغلب کشورهای مورد مطالعه بوده، و کشورهای آمریکا، آلمان، ژاپن، ترکیه، مکزیک و سنگاپور سطوحی از تفکیک کارکردهای سه‌گانه را تجربه نموده‌اند. همچنین از جمله مهم‌ترین دلایل موفقیت در اصلاحات ساختار کلان؛ استقرار تیم اجرای قوی، و طراحی مکانیسم نظارت اصولی قبل، حین و اجرای برنامه‌ها و سیاست‌ها در کشورهای مورد مطالعه بوده است. یافته‌های تحلیل اسناد علاوه بر آسیب‌شناسی نظام سلامت ایران از منظر کارکردی، اهمیت کارکردها از منظر قوانین بالادستی، شناسایی نهادهای مختلف به تفکیک کارکرد، نقش و سطوح فعالیت در نظام سلامت ایران و نقاط قوت و قابل بهبود هر یک از کارکردها را به منظور ارائه گزینه‌های سیاستی واقع‌بینانه را نشان داده است. در ادامه یافته‌های مطالعه کیفی نیز چالش‌ها و الزامات برای اجرای بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت شناسایی گردید بر این اساس ۱۸ موضوع اصلی و ۷۸ موضوع فرعی به تفکیک هر یک از کارکردهای تولید، تأمین مالی و ارائه خدمت مشخص شد. در ادامه ذی‌نفعان مؤثر در اجرای بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت به تفکیک اجزاء بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت در سطوح کشوری، استانی، شهرستانی و با توجه به مؤلفه‌های قدرت، جایگاه و علاقه تبیین گردید و ۴ راهکار تعامل با ذی‌نفعان مشتمل بر اراده سیاسی مدیر ارشد، اصلاح برخی قوانین، اصلاحات ساختاری و برنامه‌ریزی پیشنهاد شد. در انتها نیز ۴۳ گزینه سیاستی با در نظر گرفتن تمام ابعاد بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت و همچنین با توجه به تحلیل جمع‌بندی یافته‌ها در مراحل سه‌گانه قبل در ۳ بازه زمانی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت تدوین و ارائه گردید. که در مرحله اعتبارسنجی ۲۰ گزینه سیاستی مورد تأیید قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری: این پژوهش با رویکردی جامع و چندجانبه اقدام به تحلیل نهادی - عملیاتی کارکردهای نظام سلامت نموده و برای تحقق بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت، گزینه‌های سیاستی ارائه داده است. گزینه‌های سیاستی در پاسخ به اصلی‌ترین الزامات بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت در زمینه تولید، تأمین مالی و ارائه خدمت ارائه شده است. در حوزه تولید گزینه‌ها مبتنی بر ایجاد ساختارهای تولیدی جامع، توسعه نظام اطلاعاتی، هماهنگی نهادهای تولید شواهد، ظرفیت‌سازی برای تقویت حکمرانی درون بخشی و رهبری بین بخشی و ایجاد بستر مناسب برای مشارکت عمومی تدوین شده‌اند. در زمینه تأمین مالی تأکید گزینه‌های سیاستی معطوف به مدیریت واحد منابع، تفکیک کارکرد ارائه خدمت از خریدار، یکسان‌سازی سازوکارهای بیمه‌ای، تقویت نظام اطلاعات برای تسهیل نظارت و ارزشیابی، تقویت خرید راهبردی و بهره‌مندی از پتانسیل‌های بخشی عمومی و خصوصی در این حوزه بود. همچنین گزینه‌های سیاستی در زمینه ارائه خدمت حول کاهش تصدی‌گری وزارت بهداشت در حوزه ارائه خدمت، بسترسازی برای استفاده از ظرفیت بخش عمومی و خصوصی و نظام‌مند نمودن روابط با بخش خصوصی و عمومی ارائه شد. یافته‌های این مطالعه می‌تواند به‌عنوان یک منبع غنی اطلاعاتی در اختیار مسئولین و سیاست‌گذاران حوزه بهداشت و درمان قرار گیرد و راهنمایی برای گذار از وضعیت فعلی جهت تحقق و استقرار بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت باشد.

کلمات کلیدی: کارکردهای نظام سلامت، سیاست‌های کلان سلامت، گزینه‌های سیاستی، تحلیل نهادی عملیاتی